

Liane M. Dubowy, Noud van Kruysbergen

Aan de knoppen

Het opensource contentmanagementsysteem Joomla 3

Met het gratis CMS Joomla kun je ook zonder veel voorkennis grote websites bouwen. Versie 3 heeft functies die voor meer veiligheid zorgen en de bediening vergemakkelijken. Joomla 3 is ook klaar voor het mobiele tijdperk.

Om met het opensource contentmanagementsysteem Joomla een website te maken, hoef je geen programmeur te zijn of uitgebreide webdesigncapaciteiten te bezitten. Het CMS is geschikt voor een kleine verenigingswebsite, maar ook voor omgangrijke community-portals. De standaardversie heeft al aardig wat functies, maar met zogeheten extensies kun je de omvang daarvan flink uitbreiden.

Voor kleinere projecten loont het niet om je in Joomla in te werken. De blogsoftware Wordpress is bijvoorbeeld makkelijker om te leren en is met behulp van plug-ins uit te bouwen tot een klein CMS. Joomla vergt wat meer inwerktijd, maar heeft dan ook duidelijk meer mogelijkheden – bijvoorbeeld een gedetailleerd rechtenbeheer en een flexibele presentatie van de content. Als je een groot aantal artikelen wilt beheren, verschillende rechten aan de medewerkers wilt geven of een deel bijvoorbeeld alleen aan bepaalde

personen wilt voorbehouden, bij je bij Joomla aan het goede adres.

Het CMS is in meer dan vijftig talen vertaald en beheert ook meertalige content. Niet alleen artikelen zijn taalspecifiek aan te maken, maar ook contacten, newsfeeds en weblinks. Afhankelijk van de geselecteerde taal laat de website dan bijvoorbeeld andere contactgegevens zien. Het Joomla-team heeft in versie 3 eindelijk ook functies ingebouwd om het beheer en de configuratie van een website te vergemakkelijken: wijzigingen aan artikelen kunnen ongedaan gemaakt worden en het beheerdeel biedt software-updates en extensies die met een enkele muisklik eenvoudig geïnstalleerd kunnen worden.

Naast de huidige versie Joomla 3.2 levert het project ook voor de in maart 2012 uitgebrachte LTS-versie 2.5.x nog updates tot juni 2014. De nieuwe functies blijven echter alleen aan Joomla 3.2 voorbehouden. In

maart komt de volgende LTS-versie 3.5. Een upgrade van Joomla 2.5.x naar 3.x is met de geïntegreerde updatefunctie uit te voeren. Omdat dat niet om een kleine update gaat, moet je van tevoren in ieder geval een complete back-up van de website maken (met bijvoorbeeld de extensie Akeeba Backup) en controleren of alle gebruikte extensies compatibel zijn met Joomla 3. Als je een nieuwe website gaat maken, kun je dan ook het beste meteen de nieuwste versie gebruiken.

Slechts een paar stappen

De instapdrempel is laag: met behulp van een wizard in de browser installeer je Joomla in slechts drie stappen. Een gewone webspaces met PHP en een database is al genoeg voor de installatie. Een rootserver is niet nodig. De nieuwste Joomla 3.2-versie vereist echter wel minstens PHP 5.3.1 en een MySQL-database vanaf versie 5.1 Als alternatief kun je ook een MSSQL- of PostgreSQL-database gebruiken (zie link aan het eind van dit artikel).

Als je eerst even wat wilt experimenteren, kun je bij Cloudaccess.net een 30-dagen demoversie aanmaken. Die kun je vervolgens

omzetten naar een hostingpakket of exporteren om hem op je eigen webspace te zetten. Veel providers ondersteunen bij hun 1-klik-installaties ook Joomla, maar meestal gaat het dan om versie 2.5, die het zonder een aantal van de hier genoemde functies moet doen.

Om Joomla 3.2 te installeren, zet je het gedownloadte en uitgepakte Joomla-archief met een FTP-client als FileZilla op je webspace of server. Dat kan even duren, want gaat het om een paar duizend bestanden. Vervolgens ga je met je browser naar de betreffende map. Als Joomla nog niet geïnstalleerd is, beland je automatisch bij de web-based installatiewizard. Daar geef je de website een naam en maak je een gebruikersaccount aan voor de beheerder. Bij de volgende stap vraagt Joomla om de toegangsgegevens voor de database en krijg je het aanbod om de website te vullen met voorbeelddata, wat in het begin wel handig is. Een overzicht laat zien wat de diverse instellingen gaan worden voordat je op de knop 'Installatie' drukt. Vervolgens moet je via de bijbehorende knop nog de installatiebestanden laten verwijderen. De installer biedt ook het downloaden van andere taalpakketten aan, maar dat kun je later ook nog doen.

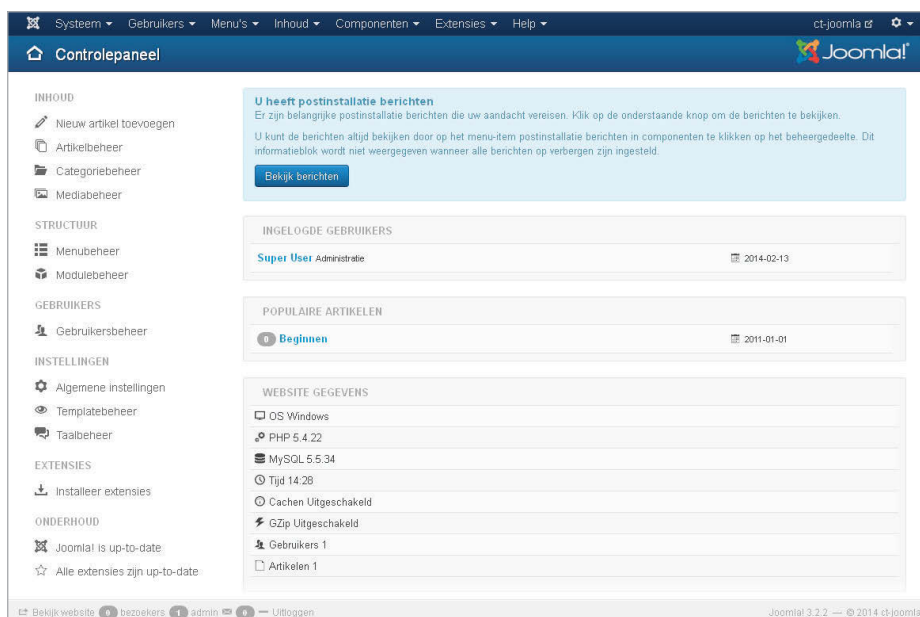
Schakelcentrale

Naast de eigenlijke website is er bij Joomla ook een back-end in de browser voor het beheer. De website staat open voor bezoekers, bovendien kunnen de redactionele medewerkers zich in die interface daar aanmelden en artikelen aanmaken. Het back-end biedt de beheerder echter volledige toegang tot alle content en de configuratie-opties. Daar maak je bijvoorbeeld menu's aan, selecteer je een design en stel je de content van de website samen. Ook het gebruikersbeheer, de gedetailleerde CMS-configuratie en het uitbreiden met extra functies vindt hier plaats. Het beheerdeel staat in de submap 'administrator' van de Joomla-installatiemap en roep je ook met de bijbehorende url op.

Na het aanmelden kom je in het Controlepaneel van het beheerdeel. De belangrijkste functies zijn via het menu links toegankelijk, alle andere via het horizontale menu bovenaan. Het Controlepaneel toont nieuwe berichten, welke gebruikers er ingelogd zijn, wat de populaire artikelen zijn en elementaire systeem-informatie van de webserver.

De ontwikkelaars hebben niet alleen het standaard uiterlijk van de website in Joomla 3.2 opnieuw vormgegeven, maar ook het beheerdeel werd omgebouwd. Voor mobiele apparaten hebben de ontwikkelaars het HTML5-framework Bootstrap geïntegreerd, waardoor de nieuwe templates voor het back- en front-end ook door smartphones en tablets probleemloos te bedienen zijn, artikelen te schrijven en te bewerken zijn en de instellingen gewijzigd kunnen worden.

Als je Joomla niet in het Engels wilt gebruiken, kun je via 'Extensions / Language Manager' een andere taal installeren. Klik vervolgens weer op 'Extensions / Language Manager' en dan op 'Installed - Administra-

Het Controlepaneel: de belangrijkste functies in één oogopslag.

tor'. Selecteer in de lijst rechts 'Dutch (NL)' en dan linksboven op 'Default' om het beheerdeel standaard op Nederlands te zetten. Iedere gebruiker kan later zelf instellen welke van de geïnstalleerde talen hij wil gebruiken. Als Joomla de instellingen niet meteen overneemt, moet je bij het menu 'Users / User Manager' de instellingen van de betreffende gebruiker aanpassen. Open bijvoorbeeld het item voor de standaard bij de installatie aangemaakte 'Super User', ga naar het tabblad 'Basic Settings' en selecteer bij 'Backend Language' de taal 'Dutch (NL)'. Klik op 'Save' om de instelling op te slaan. Als je daarna uit- en weer inlogt is de interface voortaan in de nieuwe taal.

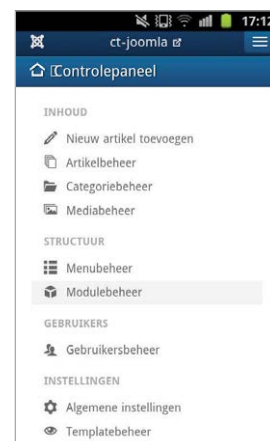
Ruime keus

Om de paginacontent zinvol te structureren, gebruikt Joomla categorieën, die in subcategorieën en indien nodig in nog meer categorieën kunnen worden onderverdeeld. Die onderverdeling is oneindig voort te zetten. Om een nieuw artikel te maken, klik je in het Controlepaneel links op 'Nieuw artikel toevoegen' of open je via 'Inhoud / Artikelen' het Artikelenbeheer. De horizontale toolbar biedt alle belangrijke functies voor bijvoorbeeld het aanmaken van een nieuw artikel en het bewerken of verwijderen ervan. Hier kun je geselecteerde artikelen publiceren of juist offline halen, naar het archief verhuizen of als hoofdartikel op de startpagina zetten. De batchverwerking maakt het mogelijk om voor meerdere artikelen tegelijk de taal en het toegangsniveau in te stellen, tags toe te voegen en de gewenste categorie te selecteren.

De standaardinstellingen voor alle artikelen staan bij de knop 'Opties' rechtsboven bij het Artikelbeheer – bijvoorbeeld of en waar er informatie over het artikel getoond moet worden en of de aanmaak- en aanpassings-

data en andere gegevens zichtbaar moeten zijn. Die instellingen worden bij nieuw aangemaakte artikelen overgenomen, maar zijn ook voor ieder afzonderlijk artikel apart aan te passen. Bij het schrijven staat standaard de editor TinyMCE ter beschikking met handige lay-outknoppen. Als je liever HTML-code schrijft, dan kun je de editor bij de Basisinstellingen van je Accountgegevens helemaal uitschakelen of in plaats daarvan de broncode-editor CodeMirror activeren, die de tags aanvult en de syntaxis highlight. Op andere tabbladen stel je in wanneer een artikel gepubliceerd moet worden en kun je metadata of een alias voor de auteur aanmaken.

Joomla heeft een eigen Mediabeheer voor de afbeeldingen. Om een artikel van een foto te voorzien, hoef je de editor echter niet te verlaten. Via de knop 'Afbeelding' onder het editorvenster selecteer je een afbeelding uit het mediabeheer, kun je er een uploaden of geef je de url van een bestaande afbeelding op. Daarbij kun je ook de positie instellen en een onderschrift maken.

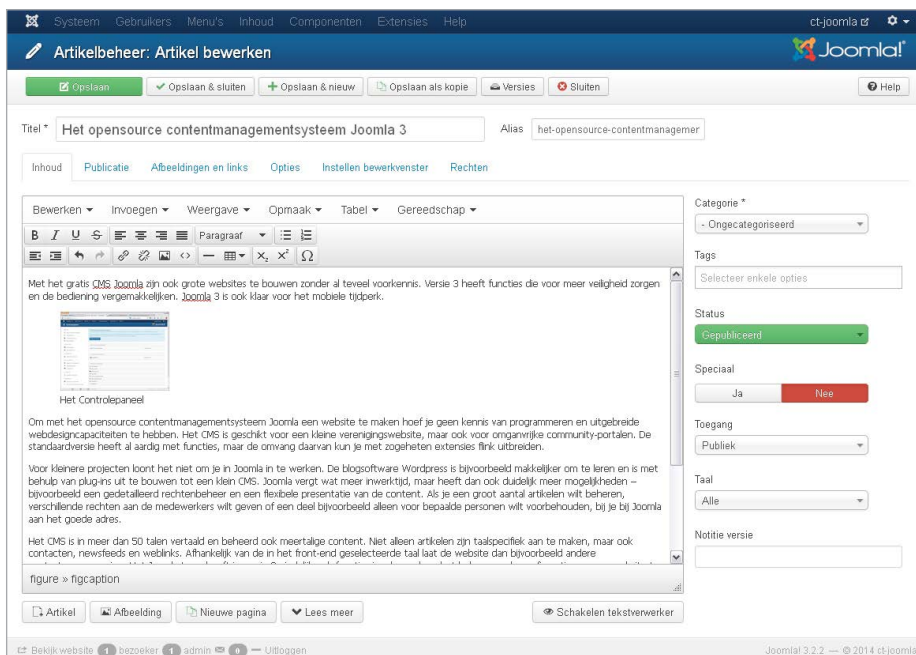
Het beheer kan zelfs op een smartphone.

De afbeelding verschijnt dan met zijn originele grootte in de editor, met de muis kun je hem aanpassen naar de gewenste grootte. De beeldverhouding blijft daar standaard bij behouden. Met de knoppen onder de editor scheidt je een inleiding via 'Lees meer' van de rest van de tekst, voeg je een nieuwe pagina in en links naar andere artikelen. Bij het Mediabeheer zijn de afbeeldingen te beheren en kun je meerdere foto's tegelijk uploaden.

Bij versie 3.2 heeft het Joomla-team het CMS eindelijk ook voorzien van een versiebeheer voor artikelen, waardoor veranderingen aan artikelen te volgen zijn en indien gewenst ook ongedaan gemaakt kunnen worden. Bij versie 2.x was alles wat eenmaal gewijzigd of verwijderd werd ook echt weg. Het Artikelbeheer heeft de knop 'Versies', waarmee je opgeslagen artikeltoestanden te zien krijgt. De knop 'Vergelijken' laat de veranderingen tussen twee versies zien. In het Controlepaneel kun je bij 'Algemene instellingen / Artikelen / Bewerkingweergave' instellen wat het maximum aantal versies is dat het CMS moet bewaren. Oudere versies worden dan automatisch verwijderd. Je kunt voor afzonderlijke artikelversies instellen dat ze niet automatisch verwijderd worden.

Joomla heeft sinds kort de mogelijkheid artikelen te taggen, zoals dat bij WordPress al langer kan. Bij het veld 'Tags' kun je een aantal trefwoorden invullen die je scheidt met komma's. Joomla kan artikelen met dezelfde tags gemeenschappelijk tonen – ook onafhankelijk van de categorieën die aan de artikelen zijn toegekend. Omdat ieder artikel maar bij één categorie kan horen, schept dat nieuwe mogelijkheden naar artikelen te verwijzen. De functie gebruikt als voorbeeld de module 'Populaire tags'. De tags zijn via 'Componenten / Tags' te beheren. Je kunt tags ook nesten door aan een nieuwe tag een Hoofd-tag toe te kennen.

Bezoekers van buiten kunnen via het menu naar ieder onderdeel van de Joomla-website. Bij het aanmaken van een menu-item beslis je niet alleen over de getoonde content (bijvoorbeeld de artikelen van een

De praktische TinyMCE-editor biedt een toolbar met lay-outopties. Afbeeldingen en links naar andere artikelen zijn makkelijk in te voegen.

bepaalde categorie, een downloaddeel of contactinformatie), maar ook over de manier waarop die getoond moet worden. Artikelen kun je daarbij tonen als een blog met een inleiding, als lijst met titels of apart.

Beheergemak

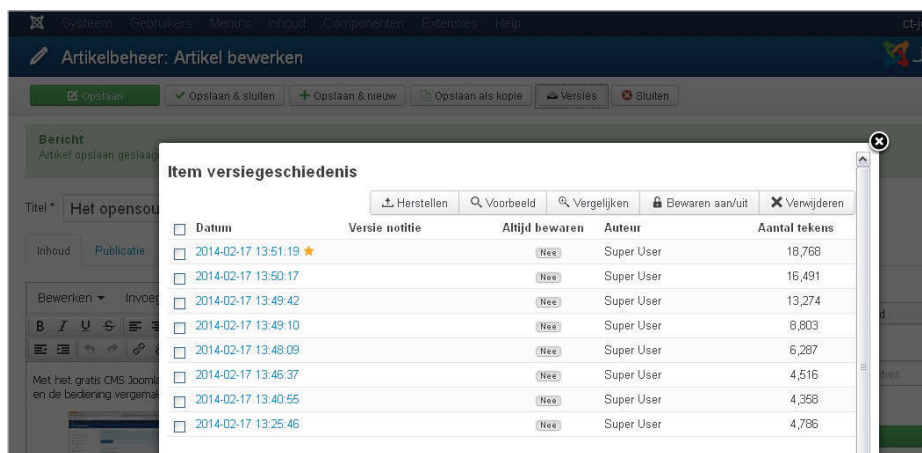
De functieomvang van Joomla is makkelijk uit te breiden met extensies. Die worden door het Joomla-team ingedeeld in Componenten, Modules en Plugins. Componenten zijn kleine applicaties die het CMS uitbreiden met extra functies, bijvoorbeeld een downloaddeel. Modules dienen er daarentegen vaak alleen voor om content op een bepaalde manier te tonen, bijvoorbeeld nieuwe titels of agenda-items in een kader aan de rand van de website. Modules zijn ook gericht op afzonderlijke pagina's te zetten. Plugins breiden het CMS uit met kleine extra functies voor bijvoorbeeld de editor.

Het installeren van extensies is nog makkelijker geworden: voorheen moest je een nieuwe extensie uploaden in het back-end van Joomla om hem te kunnen installeren, bij versie 3.2 kun je een nieuwe extensie bij het beheerdeel meteen selecteren. Als je bij het Extensiebeheer het aangeboden tabblad 'Installeren vanaf web' activeert, voegt Joomla het aanbod van de Joomla Extension Directory (JED, <http://extensions.joomla.org>) aan het beheerdeel toe. Het downloaden en installeren is dan rechtstreeks vanuit Joomla te starten. Zonder veel inspanning breidt je het CMS op die manier uit met een fotogalerij, een downloaddeel, een forum of een evenementenkalender. Om het JED-tabblad weer te verwijderen, schakel je bij 'Extensiebeheer / Pluginbeheer' de plugin 'Installeren - Installeren vanaf web' uit. Als je het tabblad alleen uit de weg wilt hebben, kun je de positie van het tabblad bij de instellingen van de plugin op 'Laatste' in plaats van 'Eerste' zetten.

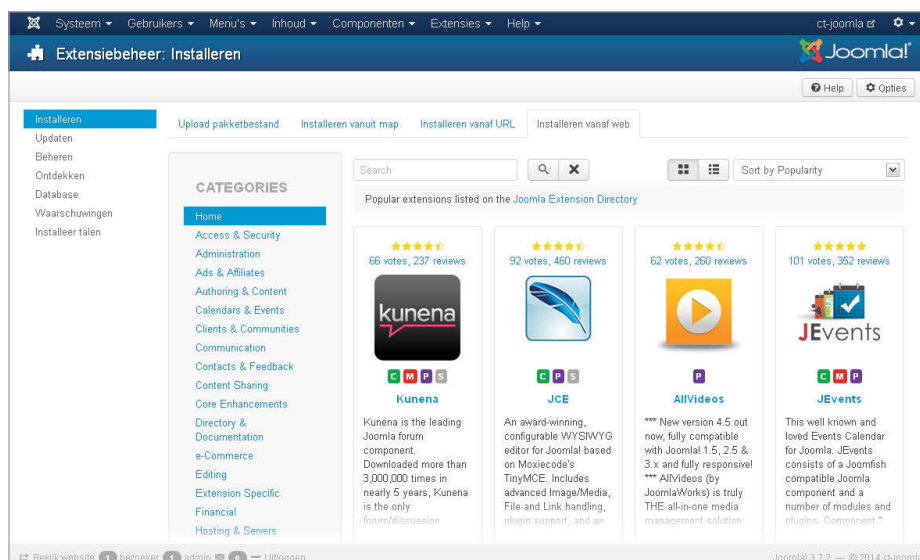
Verouderde Joomla-installaties brengen een groot veiligheidsrisico met zich mee. Joomla-versies vanaf 3.0 bieden daarentegen extra veiligheidsfuncties. Het CMS kijkt zelf of er updates zijn, die je dan makkelijk via het back-end kunt installeren. Als je als administrator inlogt, zie je bij het Controlepaneel meteen of er updates beschikbaar zijn. Via 'Componenten / Joomla! Update' kun je die functie configureren.

Zelfs beheerders die een nieuwe Joomla-versie altijd plichtsgetrouw installeren, nemen niet altijd de moeite om voor alle extensies ook te kijken of er nieuwe versies zijn. Nu kun je dat bij het Extensiebeheer door het item 'Updaten' laten doen, dat de gevonden updates ook meteen kan installeren.

Voor het beveiligen van de inlogprocedure is bij Joomla 3.2 een tweefactor-au-

Joomla 3 bewaart oudere artikelversies, die je ook met elkaar kunt vergelijken.

Nieuwe functies toevoegen: bij Joomla kun je in het back-end extensies uit veel verschillende categorieën rechtstreeks installeren.

thenticatie met een zogeheten Time-based One-Time Password (TOTP) ingevoerd. Voor het aanmelden bij een Joomla-website zijn normaal alleen een gebruikersnaam en een wachtwoord nodig, maar bij de tweefactor-authenticatie moet je nog een extra veiligheidscode intypen die iedere 30 seconden wijzigt. Als een onbevoegde dan achter de inloggegevens komt, heeft hij slechts een halve minuut de tijd om binnen te komen. De code wordt door de app Google Authenticator op een mobiel apparaat gegenereerd. Joomla ondersteunt als alternatief ook de tweefactor-authenticatie via Yubikey. De functie is via 'Componenten / Postinstallatieberichten' en dan 'Authenticatie in twee stappen inschakelen' te activeren en dan via het Gebruikersbeheer in te stellen.

De buitenkant

Met een template verander je met een paar muisklikken hoe een Joomla-website er uitziet. De nieuwe standaardtemplate Protostar is gebaseerd op het flexibele Bootstrap-framework en past zich aan de kleine displays van mobiele apparaten aan. Bovendien heeft Joomla een Beez3-template voor mensen met een visuele beperking. Het Templatebeheer maakt onderscheid tussen templates voor de voorkant ('Website') en de achterkant ('Beheergedeelte').

Je hoeft geen webdesigner te zijn om een template aan je eigen wensen aan te passen. De posities van de afzonderlijke elementen op de website, zoals een menu en de modules, zijn rechtstreeks bij hun instellingen aan te passen. Andere opties zijn in het Templatebeheer onder 'Stijlen' te veranderen. Afhankelijk van de template zijn er verschillende mogelijkheden. Bij Protostar kun je onder andere de kleuren en fonts aanpassen, een logo uploaden en een beschrijving van de website geven. Een stijl wordt bij het Templatebeheer als standaard ingesteld en geldt

dan voor alle pagina's waar niets anders voor bepaald werd.

Maar niet de hele website hoeft er hetzelfde uit te zien, je kunt aan verschillende websitedelen ook verschillende templates toekennen of een template er voor bepaalde pagina's anders uit laten zien. Om een template voor een bepaald deel van de website er anders uit te laten zien, duplicateer je de standaardinstellingen bij het Templatebeheer onder 'Stijlen', geef je de kopie een nieuwe naam en configureer je de details ervan. Op het tabblad 'Menuoewijzing' activeer je het ontwerp voor bepaalde menu-items. Als een bezoeker het betreffende menu-item selecteert, laat Joomla de betreffende content in een andere stijl zien. Als je meer diepgravende wijzigingen aan een template wilt maken, heb je via 'Templates' directe toegang tot de templatebestanden en kun je die in de browser rechtstreeks bewerken.

Er zijn op internet veel gratis Joomla-templates te vinden, bijvoorbeeld bij templateclubs als Rockettheme en Shape 5. Als je een template als zip-bestand gedownload hebt, installeer je hem bij het Extensiebeheer via het tabblad 'Upload pakketbestand'. Daarna kun je bij het Templatebeheer het design selecteren en configureren.

Rechten instellen

Joomla's rechtenbeheer biedt vergaande mogelijkheden. Er zijn standaard al een paar gebruikersgroepen aangemaakt: anonieme websitebezoekers kunnen gepubliceerde content op de website lezen, geregistreerde gebruikers kunnen zich daar ook aanmelden. Joomla heeft met 'Auteur', 'Redacteur' en 'Hoofdredacteur' gebruikersgroepen die artikelen mogen schrijven, bewerken en publiceren. Tot het beheerdeel hebben alleen de 'Administrator' en 'Super gebruikers' toegang. Een beheerder mag alleen artikelen beheren en niets in de configuratie wijzigen. Daarnaast kun je nog andere

groepen aanmaken voor bijvoorbeeld verenigingsleden of projectdeelnemers. Daarbij krijgt iedere nieuwe groep de rechten van de bovenliggende groep. Via configureerbare toegangslagen zijn aan iedere gebruikersgroep nauwkeurig gedefinieerde rechten toe te kennen. Bij het publiceren van een artikel kun je bij de editor bepalen welke toegangslaag er voor dat artikel moet gelden, zodat alleen de leden van de gewenste groep het kunnen lezen.

Je kunt aan afzonderlijke gebruikers of groepen ook administratieve functies toekennen zonder dat zij meteen volledig toegang tot het beheerdeel hebben. Sinds Joomla 3.2 strekt het rechtenbeheer zich ook uit tot het Modulebeheer. Daar kun je nu ook instellen dat een bepaalde gebruikersgroep alleen geselecteerde modules mag bewerken, vrijgeven of uitschakelen. Hoe dat werkt, is te zien in een videotutorial bij YouTube (zie de link onderaan dit artikel).

Op de toekomst voorbereid

Joomla is bij versie 3 wat rechtlijnerig geworden en minder omslachtig om te bedienen. Bij vroegere versies was het werken met content nog te ondoorzichtig en waren er ook geen extra kleine functies die het werken makkelijker maakten. In tegenstelling tot bij de eerdere versies hoeft je je niet meer af te vragen waarom een zo krachtig CMS als Joomla een aantal functies ontbeert die bij andere systemen al normaal zijn, zoals tags of het ongedaan maken van wijzigingen. Voor beheerders kan dat nog wel meevallen, maar het was aan auteurs moeilijk uit te leggen waarom hun tekst definitief weg was alleen omdat ze per ongeluk wat verwijderd en opgeslagen hadden. Als je Joomla gebruikt, kun je rekenen op de ondersteuning van een grote actieve community, die niet alleen voor veel gratis extensies zorgt, maar je in allerlei fora ook met raad en daad bijstaat. (nkr)

www.ct.nl/softlink/1405060

De positie van een module is via zijn instellingen te veranderen. Aangemelde administrators kunnen de modules rechtstreeks op de website configureren.